

MIT JELENT AZ, HOGY „TÜZZEL SÓZATIK MEG MINDENKI”?

SZABADOS ÁDÁM

„Mert tőzzel sózati meg mindenki. Jó a só, de ha a só ízetlenné válik, hogyan adjátok vissza az ízt? Legyen bennetek só, és békességben éljete egymással.” (Mk 9,49-50) Ezek Jézus szavai, melyeket Márk evangélista a botránkozásról és a gyeheña tőzéről szóló beszéd után helyezett el az evangélium szövegében. Jézus tőzről és sóról beszél (először tőzről, aztán sóról, a kettő között pedig a tőzzel való megsóztatásról), és az olvasónak az a benyomása, mintha a mondatokat nem is tartaná más egyben, csak a só és a tőz képerre való asszociáció. Lehet, hogy ez így is van. Mire gondolhatott Jézus a két kép kapcsán?

A 49. versben szereplő „mert” (γὰρ) szó arra utal, hogy a mondat kapcsolatban van az előző szakasszal. Jézus ott arra figyelmeztet, hogy ha a szemünk megbotránkoztat bennünket, inkább vájjuk ki, mert jobb fél szemmel bemenni az Isten országába, mint két szemmel a gyeheñára vettetni, ahol „a tőz nem alszik el”. „Mert tőzzel sózati meg mindenki.” A tőzzel való megsóztatás tehát valamiképpen magyarázza azt a gyökeres leszámolást a bűnnel, amire Jézus felszólt. Az ítélet tőzétől Jézus szerint egyetlen dolog védhet meg bennünket: a tanítványsággal járó tőz, az odaszánás, a radikális szentség választása.

A só és a tőz együttes használata minden bizonynal a 3 Mózes 2,13-ra utal: „Minden ételáldozatotat sózd meg. Ne maradjon el ételáldozatodról Istened szövetségének a sója. Minden áldozatotat sóval mutasd be.” A só az áldozatok bemutatásához kellett, és Isten szövetségét jelképezte. Ezsdrás a helyreállított templomi istentisztelet eszközeit sorolva a sőt is említi (Ezsd 6,9; 7,22), és Ezékiel próféta is utal sóra a templomi áldozatok kapcsán (Ez 43,24). Amikor Jézus tőzzel való megsóztatásról beszél, az ószövetségi áldozatok bemutatására asszociál. A későbbi – és ezért megbízhatatlanabb – kéziratmásolatokra támaszkodó Károli fordításból kiderül, hogy a mondatot a korai egyházban is az ószövetségi áldozatok fényében értelmezték: „Mert mindenki tőzzel sózati meg, és minden áldozat sóval sózati meg.” (A dőlt betűs rész a másolók betoldása, mely minden bizonynal Jézus szavait próbálta érthetőbbé tenni.)

Hogyan kapcsolódik össze az ószövetségi áldozatok képe a tanítványok bűn elleni radikális harcával? Szerintem a következőképpen. Amikor a hívők „tőzzel sózatnak meg”, ők maguk válnak jelképes értelemben egészen égő áldozattá. Jézus követése és a kísértések elleni küzdelem teljes odaszánással, valamint komoly áldozattal és szenvedéssel jár. Akár a szemünk jelképes kivájásával is. Ha a gyeheña tőzétől szeretnénk megmenekülni, a szentségért vállalt szenvedés tőzét kell most, ebben az életben választanunk. Oda kell helyeznünk magunkat Isten oltárára, és hagynunk kell, hogy a só és a tőz elvégezze a munkáját.

Az ószövetségi áldozatot megsózták, majd meggyújtották, hogy elégjen. Jézus csavar egyet a képen, és azt mondja, hogy maga a szentségért vállalt tőz

sóz meg bennünket („Mert tőzzel sózatik meg mindenki.”). Hogyan lehetséges ez? Az előbb láttuk, hogy a templomi áldozatoknál a só Isten szövetségének jele volt. Amikor tehát tőzzel sózatunk meg, Isten szövetségi hűsége vesz bennünket kézbe. A szenvedés tüze tisztogat bennünket, elválaszt a bűntől és botlástól (vö. 1Pt 4,1), de a tűz úgy perzseli az életünket, hogy mi maguk ne égünk el, csak a bennünk lévő bűn. A oltár tüzenek menyiségét és hatását Isten hűsége és szeretete tartja ellenőrzés alatt. Ebben a tűzben nem ítélet, hanem kegyelem van: az a kegyelem, mely kiment bennünket a gyehenna lángjaiból és biztos kézzel bevisz Isten országába. Isten szövetsége izzítja a tüzet, és szövetségi szeretete őrzí azt, aki éppen a tűz közepén van.

Az 50. versben Jézus a só képét használja újra, de kissé más jelentést ad neki, mint a 49. versben. Inkább laza asszociációról van szó, melynek segítségével továbbgördíti a gondolatot. (Ilyen laza témakötést máshol, például az ajtós metafora esetében is láthatunk a Jn 10-ben.) Az 50. versben a só az a belső minőség, amely a tűzzel való megsóztatás következtében kifejlődik (és aztán megmarad) a hívőben. Azt is mondhatnánk – kicsit átfogalmazva Jézus szavait –, hogy a tűzzel való megsóztatás eredményez „sós” jellemet.